

مواد قانونی کاربرد در دادسرا و دادگاه کیفری

بمراه با مواد قانونی مرتبط
نمونه آرای دادگاه کیفری دو
بمراه با قواعد فقهی و اصولی

نظریات مشورتی کاربردی ذیل حرمانده و آرای وحدت رویه

محمد عطائی بختی

قاضی دادگستری

نشر حقوق پویا

سرنسبه عطائی جنتی، مجید ۱۳۹۹ عنوان قراردادی: ایران - قوانین و احکام
عنوان مواد قانونی کاربردی در دادسرا و دادگاه تکرار نام پدیدآور: مجید عطائی جنتی
منحصرات نشر: این حقوق بوند ۱۳۹۶ منحصرات طبعی: ۷۰۴ ص
ISBN: ۹۷۸۶۰۰۹۶۵۲۸-۶-۰

و شعیب فهرست نویسی: فیبا
موضوع: دادگاههای انقلاب - قوانین و مقررات - ایران
موضوع: آیین دادرسی کیفری - ایران
موضوع: دادسراها - قوانین و مقررات - ایران
موضوع: قانون مجازات - ایران
راندندی کشور: ۱۳۹۶، م ۹ / ۲۶ / ۱۵۸۸ / KMH
راندندی نویسی: ۲ / ۲۷ / ۵۵۰۴
شماره مدرک: ۲۷۸۹۲۲۹

هر گونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز از ناشر خلاف
قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
لطفاً در صورت مشاهده موارد را به شماره تلفن های ذیل اطلاع دهید.

مواد قانونی کاربردی در دادسرا و دادگاه (کیفری)

حقوق پویا

مجید عطائی جنتی (قاضی دادگتری)

ناشر:	حقوق پویا
چاپ:	سرمد / دوم تابستان ۱۳۹۷
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
قیمت:	۷۵۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۶۵۲۸-۶-۰

مراکز بختی:

قم / خیابان ارم / جنب بانک ملی / پاساژ ناشران / پلاک ۲۲
۰۹۱۲۶۵۲۵۰۷۰ / ۰۲۵-۲۷۷۴۹۲۷۴

کانال تلگرام: @nashrehoghoghepoya

تهران / نشر میزان ۶۶۴۶۷۷۷۰

تهران / کتاب آوا ۶۶۹۷۴۱۳۰

تهران / حقوق بار ۶۶۹۵۲۰۷۳

فهرست مطالب

ردیف	موضوع
۷	
۹	۱- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۱۶۱	۲- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵
۲۸۷	۳- قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۴)
۴۶۹	۴- جرائم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸/۳/۵
۴۷۷	۵- قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی بصری فعالیت‌های غیر مجاز می‌نمایند مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۱۶
۴۸۳	۶- قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۶/۶/۲۸ مجلس شورای اسلامی و تأیید ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام
۴۹۳	۷- قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر مصوب ۱۳۰۸/۱/۵
۴۹۷	۸- قانون مجازات اشخاصی که مال غیر را به عوض مال خود معرفی می‌نمایند مصوب ۱۳۰۸/۳/۳۱
۴۹۹	۹- قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی مصوب ۱۳۱۵/۹/۲۹
۵۰۱	۱۰- قانون استفسار به نسبت به کلمه اهانت، توهین و یا هتک حرمت مندرج در مقررات جزائی مواد (۵۱۳)، (۵۱۴)، (۶۰۸)، (۶۰۹) قانون مجازات اسلامی و بندهای (۷) و (۸) ماده (۶) و مواد (۲۶) و (۲۷) قانون مطبوعات
۵۰۳	۱۱- قانون مجازات استفاده غیرمجاز از عناوین علمی (مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۱۶)
۵۰۵	۱۲- قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام

۵۱۹	۱۳- قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ همراه با الحاقات ۱۳۴۷/۱۲/۲۴
۵۲۹	۱۴- قانون تخلفات، جرائم و مجازات‌های مربوط به اسناد سجلی و شناسنامه (مصوب ۱۳۷۰/۵/۱۰)
۵۳۱	۱۵- قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۱۱
۵۳۵	۱۶- قانون مبارزه با قاچاق انسان ۱۳۸۲/۴/۲۱
۵۳۹	۱۷- قانون سقط درمانی مصوب ۱۳۸۴/۳/۲۵
۵۴۱	۱۸- قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی مصوب ۱۳۵۴/۳/۵
۵۴۳	۱۹- قانون بیمه اجباری خسارت واردشده به شخصی ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰
۵۴۷	۲۰- قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی ۱۳۸۹/۱۲/۸
۵۵۳	۲۱- قانون مجازات استفاده کنندگان از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز مصوب ۱۳۹۶/۴/۱۲
۵۵۵	۲۲- قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶
۵۵۹	۲۳- قانون هوای پاک مصوب ۱۳۹۶/۵/۱۱
۵۶۷	۲۴- قانون حمایت خانواده ۱۳۹۱/۱۲/۱
۵۷۵	۲۵- قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶
۵۸۷	۲۶- قانون شورای حل اختلاف ۱۳۹۴/۱۰/۹
۵۸۹	۲۷- قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و الحاق موادی به آن مصوب ۱۳۶۷/۸/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام
۶۰۱	۲۸- قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ و اصلاحیه و الحاقیه ۱۳۹۴/۷/۲۱
۶۱۹	۲۹- قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیر

	مجاز مصوب ۱۳۹۰/۶/۷
۶۲۷	۳۰- قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی مصوب ۱۳۴۶ با اصلاحات بعدی
۶۳۱	۳۱- قانون حمایت قضائی از بسیج مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۱
۶۳۳	۳۲- قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر
۶۳۵	۳۳- قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباسهایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه دار می‌کند (مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۲۸)
۶۳۹	۳۴- قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات مصوب ۱۳۸۵/۶/۱۵
۶۴۱	۳۵- قانون راجع به ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران (مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۹)
۶۴۳	۳۶- قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴
۶۴۵	۳۷- قانون ممنوعیت بکارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره (مصوب ۱۳۷۳/۱۱/۲۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی)
۶۴۷	۳۸- قانون شکار و صید مصوب ۱۳۴۶/۳/۱۶
۶۵۱	۳۹- قانون مدیریت پسماند مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰
۶۵۳	۴۰- قانون ضرورت اخذ مجوز برای ساخت، خرید و فروش، نگهداری، تبلیغ و استفاده از دستگاه فلزیاب مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۲۵
۶۵۵	۴۱- نمونه آرای دادگاه‌های کیفری ۲
۶۸۵	۴۲- آرای وحدت رویه جدید
۶۸۷	۴۳- قواعد فقهی
۶۹۳	۴۴- قواعد اصولی
۷۰۲	منابع:

مقدمه

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي إِلَيْهِ مَصَائِرُ الْخَلْقِ وَ عَوَاقِبُ الْأُمْرِ نُحْمَدُهُ عَلَى عَظِيمِ إِحْسَانِهِ وَ نَبْرِهِ
بِرَّهَانِهِ وَ نَوَامِي فَضْلِهِ وَ اِمْتِنَانِهِ خَشْداً يَكُونُ لِحَقِّهِ قَضَاءً وَ لِشُكْرِهِ آدَاءً»

ستایش خدای را که بازگشت همه آفریدگان و پایان کارها به اوست. او را ستایش می‌کنم. به سبب احسان فرلوتش و برهان روشنش و فضل و عطای روز افزونش. ستایشی که حق او را به جای آرد و سپاس را ادا کند و ما را به ثواب او نزدیک سازد و موجب فزونی بخشش او شود. بر اساس حدیثی از حضرت امام رضا (علیه السلام): «مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَتَّعَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ» از زحمات همه بزرگوارانی که این حقیق را در تدوین این کتاب یاری کردند. صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنم. به ویژه از اساتید دوره کارآموزی دکتر جواد حبیبی تبر، استاد احمد رضا عابدی و استاد حامی دیندار و... که در طول سالیان گذشته مرا در تحصیل علم و معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده‌اند. تقدیر و تشکر می‌کنم. نظر به اینکه در خصوص موضوعات کیفری، مقررات پراکنده و متعددی وضع گردیده و در اغلب موارد یک ماده قانونی با مواد دیگر از همان قانون و قوانین دیگر ارتباط معنادار و مستقیمی داشته و اتخاذ تصمیم در خصوص موضوع مستلزم اطلاع از همه مواد و قوانین مرتبط می‌باشد و حال آن که این قوانین مرتبط و مکمل به صورت یکجا در اختیار دانش‌آموختگان و شاغلین مشاغل حقوقی قرار نگرفته است. لذا کتاب حاضر با هدف ارائه مواد قانونی پرکاربرد در امور کیفری در قالب یک مجلد به رشته تحریر در آمده است. در نگارش کتاب حاضر تلاش شده تا در ذیل هر ماده، سایر مواد قانونی مرتبط و نیز نظریات مشورتی اصدااری در خصوص موضوع درج گردد تا از این رهگذر ضمن تبیین بیشتر مفاد

ماده قانونی مورد نظر و ارتباط آن با سایر مواد قانونی، در خصوص اتهامات و سئوالات مطروحه پیرامون موضوع، پاسخ‌های اداره کل حقوقی قوه قضائیه در دسترس خوانندگان گرامی قرار گیرد. این روش سبب می‌شود که خواننده گرامی تمامی مقررات مرتبط با هر ماده قانونی را به صورت یکجا ملاحظه و مطالعه نماید و از نکات پیرامونی ماده و ارتباط آن با سایر مواد قانونی غافل نماند.

در پایان از همه همکاران قضائی استدعا دارم در صورت وجود اشکالات اعم از ماهوی و شکلی با ارائه نظرات خود موجبات تکمیل مباحث را فراهم آورند.

مجید عطائی جنتی

زمستان ۱۳۹۶

قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

ماده ۲

تعریف جرم

هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می‌شود.

مواد مرتبط با ماده ۲

قانون	ماده
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۱۰ الی ۱۳
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۱۸
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۲۲۰
قانون اساسی	اصل ۳۶
قانون اساسی	اصل ۳۷
قانون اساسی	اصل ۱۶۷
آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲	۲

ماده ۱۰

تعطیل بنا بر سبب فقدان قوانین جزایی

در مقررات و نظامات دولتی مجازات و اقدام تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده است و مرتکب هیچ رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل را نمی‌توان به موجب قانون مؤخر به مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی محکوم کرد لکن چنانچه پس از وقوع جرم، قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی یا از جهاتی مساعدتر به حال مرتکب وضع شود نسبت به جرائم سابق بروضع آن قانون تا صدور

حکم قطعی، مؤثر است. هرگاه به موجب قانون سابق، حکم قطعی لازم‌الاجراء صادر شده باشد به ترتیب زیر عمل می‌شود:

الف - اگر رفتاری که در گذشته جرم بوده است به موجب قانون لاحق جرم شناخته نشود، حکم قطعی اجراء نمی‌شود و اگر در جریان اجراء باشد اجرای آن موقوف می‌شود. در این موارد و همچنین در موردی که حکم قبلاً اجراء شده است هیچ‌گونه اثر کیفری بر آن مترتب نیست.

ب - اگر مجازات جرمی به موجب قانون لاحق، تخفیف یابد، قاضی اجرای احکام موظف است قبل از شروع به اجراء یا در حین اجراء از دادگاه صادرکننده حکم قطعی، اصلاح آن را طبق قانون جدید تقاضا کند. محکوم نیز می‌تواند از دادگاه صادرکننده حکم، تخفیف مجازات را تقاضا نماید. دادگاه صادرکننده حکم با لحاظ قانون لاحق، مجازات قبلی را تخفیف می‌دهد. مقررات این بند در مورد اقدام تأمینی و تربیتی که در مورد اطفال بزهکار اجراء می‌شود نیز جاری است. در این صورت ولی یا سرپرست وی نیز می‌تواند تخفیف اقدام تأمینی و تربیتی را تقاضا نماید.

تبصره - مقررات فوق در مورد قوانینی که برای مدت معین و یا موارد خاصی وضع شده است، مگر به تصریح قانون لاحق، اعمال نمی‌شود.

مواد مرتبط با ماده ۱۰

قانون	ماده
قانون اساسی	اصل ۱۶۹
قانون مدنی	۴
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۱۱ الی ۱۳
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۲۷ الی ۲۹

رای وحدت رویه شماره ۷۳۷ - ۱۳۹۲/۹/۱۱ هیأت عمومی دیوان عالی کشور:

نظر به اینکه مقررات بند «ب» ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ با توجه به عبارت صدر ماده از جرایم حدود و قصاص انصراف دارد و اختیارات پیش بینی شده برای قاضی اجرای احکام در مورد درخواست اصلاح حکم و یا حق مراجعه محکوم علیه به دادگاه برای تخفیف مجازات به نحوی که در بند مذکور مقرر شده است با بند ۷ ماده ۲۷۲ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مغایرتی نداشته و آن را نسخ ننموده است. لذا محکومان به قصاص نفس که سن آنان در زمان ارتکاب جرم کمتر از هجده سال تمام بوده و احکام قطعی محکومیت آنان قبل از لازم الاجرا شدن قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ صادر شده، چنانچه مدعی شمول شرایط مقرر در ماده ۹۱ این قانون باشند به لحاظ اینکه تبدیل و تغییر مجازات به ترتیب مذکور در این ماده مآلاً تخفیف مجازات و تعیین کیفر مساعد تر به حال متهم به شمار می‌آید، می‌توانند براساس بند ۷ ماده ۲۷۲ قانون آیین دادرسی مذکور در فوق درخواست اعاده دادرسی نمایند. بنا به مراتب رای شعبه سی و پنجم دیوان عالی کشور در حدی که با این نظر انطباق دارد به اکثریت آراء صحیح تشخیص می‌گردد. این رای طبق ماده ۲۷۰ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری در موارد مشابه برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها لازم‌الاتباع است.

نظریه مشورتی شماره ۷/۹۲/۹۷۵ - ۱۳۹۲/۵/۲۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

براساس صدر ماده‌ی ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، مقررات و نظامات دولتی و اقدامات تأمینی و تربیتی شامل این قانون است و به حدود و قصاص و دیات تسری ندارد. ماده‌ی ۱۱ قانون مرقوم عام و کلی است و شامل همه مقررات می‌شود.

کتابخانه

نظریه مشورتی شماره ۷/۱۳۱۴ - ۱۳۹۲/۶/۲۵ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

اجرای مجازات اشد مطابق ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در تعدد جرایم در صورتی است که مجازات‌ها بر اساس این ماده تعیین شده باشد. مطابق اصول کلی حقوق جزا قوانین ماهیتی عطف به ما سبق نمی‌شوند، مگر آنکه نسبت به قانون سابق اخف یا مساعدتر به حال مرتکب باشد. این مطلب در ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ پیش‌بینی شده است. مطابق بند (ب) ماده ۱۰ قانون موخر باید عمل شود. در غیر این صورت مجموع همان مجازات‌هایی که طبق قانون سابق تعیین شده اجرا می‌شود.

ماده ۱۱

عطف به ما سبق ضمن قوانین شکلی

قوانین زیر نسبت به جرائم سابق بر وضع قانون، فوراً اجرا می‌شود:

الف - قوانین مربوط به تشکیلات قضائی و صلاحیت

ب - قوانین مربوط به ادله اثبات دعوا تا پیش از اجرای حکم

پ - قوانین مربوط به شیوه دادرسی

ت - قوانین مربوط به مرور زمان

تبصره - در صورتی که در مورد بند (ب) حکم قطعی صادر شده باشد، پرونده برای بررسی

به دادگاه صادرکننده حکم قطعی ارسال می‌شود.

مواد مرتبط با ماده ۱۱

قانون	ماده
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۱۰
قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲	۲
قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲	۲۹۶

کتابخانه

مسئولیت گیری و مدنی سازی

ماده ۱۳

حکم به مجازات با اقدام تأمینی و تربیتی و اجرای آنها حسب مورد نباید از میزان و کیفیتی که در قانون با حکم دادگاه مشخص شده است تجاوز کند و هرگونه صدمه و خسارتی که از این جهت حاصل شود، در صورتی که از روی عمد یا تقصیر باشد حسب مورد موجب مسئولیت گیری و مدنی است و در غیر این صورت، خسارت از بیت‌المال جبران می‌شود.

مواد مرتبط با ماده ۱۳

قانون	ماده
قانون اساسی	اصل ۱۲۱
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۴۸۶، ۴۸۷ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲
قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵	۵۷۵
قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵	۵۷۹

مجازات های مقرر در این قانون

ماده ۱۴

مجازات های مقرر در این قانون چهار قسم است:

الف - حد

ب - قصاص

پ - دیه

ت - تعزیر

تصوه - چنانچه رابطه علیت بین رفتار شخص حقوقی و خسارت وارد شده احراز شود دیه و خسارت، قابل مطالبه خواهد بود. اعمال مجازات تعزیری بر اشخاص حقوقی مطابق ماده (۳۰) خواهد بود.

مکتوبه‌ری:

مواد مرتبط با ماده ۱۴

قانون	ماده
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۱۵ الی ۲۰
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۱۴۳

ماده ۱۵

تعریف حد

حد مجازاتی است که موجب نوع، میزان و کیفیت اجرای آن در شرع مقدس، تعیین شده است.

مواد مرتبط با ماده ۱۵

قانون	ماده
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۲۱۷ الی ۲۸۸
قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۴	۲۶
قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵	۵۱۳
قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵	۵۹۵

ماده ۱۶

تعریف قصاص

قصاص مجازات اصلی جنایات عمدی بر نفس، اعضاء و منافع است که به شرح مندرج در کتاب سوم این قانون اعمال می‌شود.

مواد مرتبط با ماده ۱۶

قانون	ماده
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۳۸۱ الی ۴۴۷

کتاب براری:

ماده ۱۷

تعریف دبه

دبه نام از مقدر و غیرمقدره مالی است که در شرع مقدس برای ایراد جنایت غیرعمدی بر نفس، اعضاء و منافع و یا جنایت عمدی در مواردی که به هر جهتی قصاص ندارد به موجب قانون مقرر می‌شود.

مواد مرتبط با ماده ۱۷

ماده	قانون
۷۲۷ تا ۷۳۷	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

ماده ۱۸

تعریف تعزیر

تعزیر مجازاتی است که مشمول عنوان حد، قصاص یا دبه نیست و به موجب قانون در موارد ارتکاب مجرمات شرعی یا نقض مقررات حکومتی تعیین و اعمال می‌گردد. نوع، مقدار، کیفیت اجراء و مقررات مربوط به تخفیف، تعلیق، سقوط و سایر احکام تعزیر به موجب قانون تعیین می‌شود. دادگاه در صدور حکم تعزیری، با رعایت مقررات قانونی، موارد زیر را مورد توجه قرار می‌دهد:

- الف - انگیزه مرتکب و وضعیت ذهنی و روانی وی حین ارتکاب جرم
- ب - شیوه ارتکاب جرم، گستره نقض وظیفه و نتایج زیان‌بار آن
- ج - اقدامات مرتکب پس از ارتکاب جرم
- د - سوابق و وضعیت فردی، خانوادگی و اجتماعی مرتکب و تأثیر تعزیر بر وی

مواد مرتبط با ماده ۱۸

ماده	قانون
۱۹	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	۸۷/۲۳۳
قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵	۸۷/۲۳۳

مجازات تعزیری

ماده ۱۹

مجازات‌های تعزیری به هشت درجه تقسیم می‌شوند:

درجه ۱

- حبس بیش از بیست و پنج سال
- جزای نقدی بیش از یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
- مصادره کل اموال
- انحلال شخص حقوقی

درجه ۲

- حبس بیش از پانزده تا بیست و پنج سال
- جزای نقدی بیش از پانصد و پنجاه میلیون (۵۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

درجه ۳

- حبس بیش از ده تا پانزده سال
- جزای نقدی بیش از سیصد و شصت میلیون (۳۶۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پانصد و پنجاه میلیون (۵۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

درجه ۴

- حبس بیش از پنج تا ده سال
- جزای نقدی بیش از یکصد و هشتاد میلیون (۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا سیصد و شصت میلیون (۳۶۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

کتاب‌های:

- اتصال دائم از خدمات دولتی و عمومی

درجه ۵

- حبس بیش از دو تا پنج سال

- جریم نقدی بیش از هشتاد میلیون (۸۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد و هشتاد میلیون (۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

- محرومیت از حقوق اجتماعی بیش از پنج تا پانزده سال

- ممنوعیت دائم از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی برای اشخاص حقوقی

- ممنوعیت دائم از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه برای اشخاص حقوقی

درجه ۶

- حبس بیش از شش ماه تا دو سال

- جریم نقدی بیش از بیست میلیون (۲۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا هشتاد میلیون (۸۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

- شلاق از سی و یک تا هفتاد و چهار ضربه و تا نودونه ضربه در جرائم منافی عفت

- محرومیت از حقوق اجتماعی بیش از شش ماه تا پنج سال

- انتشار حکم قطعی در رسانه‌ها

- ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی برای اشخاص حقوقی حداکثر تا مدت

پنج سال

- ممنوعیت از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه برای اشخاص حقوقی حداکثر تا

مدت پنج سال

- ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری توسط اشخاص حقوقی حداکثر تا مدت پنج

سال

درجه ۷

کتابخانه

- حبس از نود و یک روز تا شش ماه

- جزای نقدی بیش از ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰,۰۰۰,۰۰۰)

ریال

- شلاق از یازده تا سی ضربه

- محرومیت از حقوق اجتماعی تا شش ماه

درجه ۸

- حبس تا سه ماه

- جزای نقدی تا ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

- شلاق تا ده ضربه

تبصره ۱ - موارد محرومیت از حقوق اجتماعی همان است که در مجازات‌های تبعی ذکر شده است.

تبصره ۲ - مجازاتی که حداقل آن منطبق بر یکی از درجات فوق و حداکثر آن منطبق با درجه بالاتر باشد، از درجه بالاتر محسوب می‌شود.

تبصره ۳ - در صورت تعدد مجازات‌ها، مجازات شدیدتر و در صورت عدم امکان تشخیص مجازات شدیدتر، مجازات حبس ملاک است. همچنین اگر مجازاتی با هیچ‌یک از بندهای هشت‌گانه این ماده مطابقت نداشته باشد مجازات درجه هفت محسوب می‌شود.

تبصره ۴ - مقررات این ماده و تبصره‌های آن تنها جهت تعیین درجه مجازات است و تأثیری در میزان حداقل و حداکثر مجازات‌های مقرر در قوانین جاری ندارد.

تبصره ۵ - ضبط اشیاء و اموالی که در ارتکاب جرم به کار رفته یا مقصود از آن به‌کارگیری در ارتکاب جرم بوده است از شمول این ماده و بند (ب) ماده (۲۰) خارج و در مورد آنها برابر ماده (۲۱۵) این قانون عمل خواهد شد. در هر مورد که حکم به مصادرته اموال صادر می‌شود باید هزینه‌های متعارف زندگی محکوم و افراد تحت تکفل او مستثنی شود.

کتابخانه:

ماده مرتبط با ماده ۱۹

ماده	قانون
۲۶	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۲۸	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۲۱۴	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۲۱۵	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۳۰۱	قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
۳۰۲	قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
۲۷	قانون جرایم راهانه ای مصوب ۱۳۸۸
۳	قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲
۳	قانون تعزیرات مصوب ۱۳۷۵

رای وحدت رویه شماره ۷۵۹ - ۱۳۹۶/۴/۲۰ هیأت عمومی دیوان عالی کشور:

مجازات جزای نقدی که درجات آن در ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ مشخص شده، با توجه به تعیین حداقل و حداکثر آن در قانون، ناظر به جزای نقدی ثابت است و از جزای نقدی نسبی که میزان آن بر اساس واحد یا مینای خاص قانونی احتساب می‌گردد و از این حیث در جرایم با عناوین مشابه یکسان نیست. انصراف دارد بنابراین مجازات جرائمی که طبق قانون جزای نقدی نسبی است با توجه به حکم مقرر در تبصره ۳ ماده مورد اشاره، تعزیر درجه هفت محسوب می‌شود و رسیدگی به آن به موجب ماده ۲۴۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ در صلاحیت دادگاه کیفری دو می‌باشد.

رای وحدت رویه شماره ۷۶۰ - ۱۳۹۶/۴/۲۰ هیأت عمومی دیوان عالی کشور:

مجازات جزای نقدی که درجات آن در ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲

کتابخانه

مشخص شده، با توجه به تعیین حداقل و حداکثر آن در قانون، ناظر به جزای نقدی ثابت است و از جزای نقدی نسبی که میزان آن بر اساس واحد یا مبنای خاص قانونی احتساب می‌گردد و از این حیث در جرایم با عناوین مشابه یکسان نیست. انصراف دارد؛ بنابراین مجازات جرایمی که طبق قانون جزای نقدی نسبی است با توجه به حکم مقرر در تبصره ۳ ماده مورد اشاره، تعزیر درجه هفت محسوب می‌شود و رسیدگی به آن به موجب ماده ۳۴۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ در صلاحیت دادگاه کیفری دو می‌باشد و رأی این دادگاه قابل تجدیدنظر در دادگاه تجدیدنظر استان است. بر این اساس رأی شعبه هفدهم دیوان عالی کشور در مورد درجه مجازات بزه تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها به صورت غیرمجاز که با این نظر تطبیق دارد به اکثریت آراء صحیح و قانونی تشخیص می‌گردد.

این رأی طبق ماده ۴۷۱ قانون آیین دادرسی کیفری برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها و سایر مراجع اعم از قضایی و غیر آن لازم‌الاجتناب است.

رأی وحدت رویه شماره ۷۴۴ - ۱۳۹۴/۸/۱۹ هیأت عمومی دیوان عالی کشور:

مطابق ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی، قانونگذار هر یک از مجازات‌ها را در درجه‌ای خاص قرار داده که قرار گرفتن هر مجازات در مرتبه‌ای معین در عین حال مبین شدت و ضعف آن کیفر نیز می‌باشد، لکن در هر یک از این درجات نیز کیفرهای غیر منجاس وجود دارد که به لحاظ عدم امکان سنجش آنها با یکدیگر، تشخیص کیفر است در بین آنها بعضاً با اشکال مواجه می‌گردد؛ به منظور رفع اشکال، تبصره ۳ ماده ۱۹ قانون یاد شده، در مقام بیان قاعده مقرر می‌دارد:

در صورت تعدد مجازات‌ها و عدم امکان تشخیص مجازات شدیدتر، مجازات حبس ملاک است؛ علاوه بر این در قانون مجازات اسلامی و سایر قوانین جزایی، از جزای نقدی به عنوان «تبدیل مناسب‌تر» مجازات حبس (در مقام تخفیف و تبدیل آن مجازات) و کیفر جایگزین

کتابخانه

مجازات حبس که علی‌القاعده ماهیت خفیف‌تر و ملایم‌تری از حبس دارد استفاده شده است و عرف و سابقه قانونگذاری در کشور ما نیز حکایت از صحت چنین استنباطی دارد. بنا به مراتب مذکور، به نظر اکثریت اعضای هیأت عمومی دیوان عالی کشور، در مواردی که مجازات بزه حبس توأم با جزای نقدی تعیین گردیده، کیفر حبس ملاک تشخیص درجه مجازات و بالتبع صلاحیت دادگاه است. این رأی مطلق ماده ۴۷۱ قانون آیین دادرسی کیفری برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاهها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

نظریه مشورتی شماره ۷/۹۲/۱۹۵۲ - ۱۳۹۲/۱۰/۸ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

مجازات حبس ابد با توجه به ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی که حبس بیش از ۲۵ سال مجازات تعزیری درجه ۱ بیش بینی شده است. مجازات تعزیری درجه یک محسوب می‌شود.

نظریه مشورتی شماره ۷/۹۲/۲۰۰۹ - ۱۳۹۳/۸/۲۴ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

سؤال

چنانچه مجازات قانونی جرمی ۳ ماه تا یک سال حبس باشد، جزو کدامیک از درجات تعزیر مقرر در ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ است؟

جواب

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه

با توجه به تبصره ۲ ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ که بیان داشته، مجازاتی که حداقل آن منطبق بر یکی از درجات فوق (درجات هشت گانه) و حداکثر آن منطبق با درجه بالاتر باشد، در درجه بالاتر محسوب می‌شود. بنابراین با لحاظ مقررات تبصره فوق الذکر و فروض سؤال (مجازات قانونی جرایمی که حبس از سه ماه تا یک سال و یا حبس تا یک سال) می‌باشد و با توجه به حداکثر قانونی آنها که یک سال حبس است و تطبیق با درجات هشت گانه مجازات‌های تعزیری مذکور در ماده ۱۹ قانون فوق الذکر، باید گفت که

کتابخانه